

DE BAZUIN.

Stemmen uit de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

(Ten voordeele der Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 25 Nov. 1887.

»De strik is gebroken.» »Daarom: Scheidt u af, zegt de Heere, en ik zal ulieden aannemen.» 2 Cor. 6: 14-18.

Joël II: 1., Blaast de Bazuin!

Dit blad wordt wekelijks, des Vrijdags, uitgegeven. Abonnementen, per drie maanden, franko per post, door geheel het Rijk f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Zuid-Afrika f 3.—. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Prijs van afzonderlijke nummers 12½ cent.

UITGEVER:

H. BULENS,
WINTERSWIJK.

Prijs der advertentiën van 1—10 regels f 1.—; elke regel meer 10 cts. Boekhandelaars-advertentiën 3/2 maal. Advertentiën en bestellingen gelieve men op werkdagen v r a c h t v r i j te adreseeeren aan den DRUKKER G. PH. ZALSMAN te Kampen; Kerk- en Schoolnieuws, benevens in te zenden Stukken en ter recensie bestemde werken aan DE REDAKTIE TE KAMPEN.

Kerkelijke en Gemeentelijke Berichten, enz.

VAN DE SYNODALE COMMISSIE.
Ontvangen voor de Gem. te Berzum

Van de Gem. te de Lier f 8.14
» Bierum 1/3 coll. - 21.—
Door E. R. v. d. Wal te Haulerwijk van N. N. en vrouw - 1.—
Ontvangen voor de Gemeente te Nijmegen.

Van de Gem. te Gees f 4.50
» Hellevoetslus - 10.07
» Oude Pekela - 15.—
» Westerbork - 3.94^s
» Heinkenszand - 6.50
» de Lier - 8.14
» Leiden (Hooigracht) - 44.66
» Haamstede - 11.90
» Bierum 1/3 coll. - 21.—

Van de Chr. Jongel. vereen. te Veenwoudsterwal door Ds. Sijbesma - 3.75
Door E. R. v. d. Wal te Haulerwijk van N. N. en vrouw - 1.—
Zoo gaat het goed.

Namens de Syn. Comm.,
J. NEDERHOED,
Secret.

Ontvangen voor de Zending.
Door E. R. v. d. Wal van N. N. en vrouw te Haulerwijk f 1.—
Daar dit niet bij mij behoort heb ik het direct opgezonden aan den heer de Moen te Doesborgh.

NEDERHOED.

ST. ANNA PAROCHIE, den 12 November 1887. In dankbare aanbidding en tot blijdschap der gemeente, ontvingen wij gisteren bericht, dat onze beroepen predikant Ds. W. Wolsink te Harlingen, de op hem uitgebrachte beroeping had aangenomen.

Namens den Kerkeraad,
B. HEMMES, Scriba.

ALPHEN a/d. R., 16 Nov. Na prediking en gebed, onder leiding van den Consul Ds. K. B. van Die-men te Bodegraven, kwamen de mansleden tezamen om hunne keuze uit te brengen, uit een door den kerkeraad te voren gemaakt tweetal, bestaande uit de Heeren A. M. Donner, Predikant te Genemuiden en J. J. Impeta, Predikant te Schiedam, en is met nagenoeg algemeene stemmen verkozen Ds. J. Impeta.

Dat de Koning der Kerk het hart van den beroepen Leeraar tot dit volk neige, zoals het hart van het volk tot hem is geneigd. Dat de Heere deze gemeente in haar proefweg dezen beschamenden zegen geve en de beroepen Leeraar de man zijns raads moge zijn, tot verderen opbouw zijner Gemeente, is de wensch en bede van kerkeraad en gemeente en velen er buiten.

L. BOON, Scriba.

KOLHORN, 19 Nov. Wat zal ik den Heere ver-gelden voor alle zijne weldaden, zoo was het in het hart van onze Gemeente op Zondag 13 Nov. Was zij meer dan 5 jaren vergaderd in een klein en laag vertrekje, nu mochten we voor het eerst in een lief kerke saankomen. Een aanzienlijk getal hoorders vulde het doelmatig gebouwte en hooide aandachtig naar het woord dat onze Consul Ds. Esselink van Br. op Langendijk, naar aanleiding van Ps. 84: 2 en 3 bij die gelegenheid sprak. Hoe goed was de Heere ons; gaf Hij ons in Ds. Mol van Dirkschor, die de stichter en leidman onzer Gemeente geweest is van den begijne veel, niet minder vonden wij in Ds. Esselink, de man die al zijn krachten en gaven wijdt aan de belangen onzer kleine en zwakke gemeente en wij moeten getuigen met hem, dat de Gemeente van Broek op Langendijk in liefde aan ons gedunkt. Neen, dat hadden we niet kunnen denken, dat wij armen nog zoo spoedig een kerke zouden hebben, en dat er zooveel liefde voor ons was. Ons hart dankt den Heere, die het ons gegeven heeft en wij danken allen hartelijk, die ons met hunne gaven verblifden. De Kerkeraad kan tevens niet nalaten de W.Ed.

Heer C. Filippo te Leiden, die ons kerke zoo goed en doelmatig heeft doen bouwen en er bestek en teekening van heeft gemaakt, alles zonder eenige vergoeding te vragen, als bouwkundige zeer aan te bevelen aan kerkeraden en personen, die een bekwaam bouwkundige noodig hebben. Omdat wij nog niet alles betalen konden en nog meubels in de kerke moeten hebben, vragen we nog dringend om eenige ondersteuning. Ja de Heere, die tot hertoe ons hielp, gelooven wij zal voortv. voor onze arme Gemeente wel zorgen.

Namens den Kerkeraad,
A. KWANTES, onderling.

DE KRIM, 20 November 1887. Heden mogten wij in onze nieuwe gemeente onzen beroepen leeraar Ds. J. Spoelstra in ons midden op waardige wijze zien bevestigen, door zijn broeder Ds. J. Fokkinga van Edam, naar aanleiding van Openb. 3: 11. Des middags trad de bevestigde leeraar op voor ons en verbond zich op plechtige wijze aan de gemeente, met de woorden uit 1 Thess. 2: 4.

Een talrijke schare was aanwezig. De Heere der gemeente breide verder de vleugelen zijner goedgunstigheid uit over leeraar en gemeente.

Tevens betuigen wij onzen hartelijken dank aan alle Predikanten en Studenten der Theologische School te Kampen, die ons dit jaar gediend hebben.

Namens den Kerkeraad,
K. FEIJZER, Ouderling.

VIROOSHOOP, 20 November 1887. Heden voormiddag werd door den Consul der gemeente, Ds. J. J. Kuiper te den Ham, onze beroepen leeraar, Ds. G. Goris van Holten in zijn dienstwerk bevestigd, naar aanleiding van de woorden uit 1 Thess 5: 12, 13. Nademiddag aanvaardde onze geachte leeraar zijn dienstwerk, naar aanleiding van de woorden uit Lukas 11: 2, namelijk de tweede bede. Een zeer groote schare woonde de plechtigheid bij, de toevloed was zoo groot, dat het kerkgebouw ze lang niet kon bevatten.

Dat de Heere andermaal het werk van onzen leeraar moge zegenen en dat het koninkrijk worde gemaakt tot uitbreiding van zijn dienstryk en Hij schenke ons dankbare harten voor het goede in dezen aan ons bewezen.

Namens den Kerkeraad,
P. VAARTJES, Scriba.

WILSUM, Gr. Benthem, 21 Nov. '87. Gisteren was het een blijde dag voor onze gemeente. Onze beroepen leeraar de Candidat G. Noordhoff werd onder ons bevestigd door Ds. P. Lanting van Winsum. De bevestiging had tot tekst Filip. 2: 29a. Des namiddags aanvaardde onze leeraar zijn dienstwerk, naar aanleiding van Coloss. 4: 3, 4.

Moge 's Heeren zegen op zijnen arbeid onder ons rusten tot in lengte van dagen.

Namens den Kerkeraad,
J. BROOKHUIS, Ser.

SCHEVENINGEN, 21 November 1887. Wij zijn verblifd. Onze Leeraar Ds. K. Kleinendorst heeft voor de roeping van de Ned. gev. gemeente (Dol-reude) te Zeist, bedankt.

Namens den Kerkeraad,
A. DE MOS, Scriba.

HIJUM, den 21 November. Gisteren maakte onze zoo algemeen beminde Leeraar W. de Jonge, de gemeente bekend, dat hij eene roeping had ontvangen van de gemeente te Landsmeer.

Ons aller begeerte is, dat de Heere zijn hart moge neigen om bij ons te blijven.

Namens den Kerkeraad,
A. HIZMA, Scriba.

BUNSCHOTEN, 21 Nov. '87. Dewijl onze geachte Leeraar, Ds. H. B. Geuchies, door omstandigheid verhinderd was geworden om op den 16en dezer zijne 40-jarige Evangelie-bediening te herdenken, had deze herdenking op heden plaats, met zijne gemeente en vele belangstellenden. Op den morgen van dezen dag kwam eene groote schare in het bedehuis samen om met den Leeraar de geortienheid des Heeren te gedenken. Ook twee zijner ambtsvoeders, Ds. Gezelle Meerburg van Baarn en Ds. Wijenberg van Putten, waren met hunne kerkeraden tot ons overgekomen. In deze morgenre bepaalde Ds. Geuchies ons bij het woord van Paulus 1 Cor. 15: 10 en sprak eene boeiende rede tot de gemeente naar aanleiding dezer woorden, en gaf een overzicht van 'de geschiedenis zijns levens gedurende zijne Evangelie-bediening. De grondtoon was: »Door de genade Gods ben ik, die ik ben.»

Onze geachte hoofdond. G. Jansen van Rijssen trad daarna op om uit naam van kerkeraad en gemeente den Leeraar toe te spreken. Bij de woorden: »Nust een weinig» bepaalde hij Leeraar en ons, en sprak hartelijke gelukwenschen en zegenbened. tot den jubelaar.

Ds. Weijenberg hield eene hartelijken toespraak tot den leeraar en wees daarna de gemeente op hare dure roeping tegenover hem en eindigde met innige dank- en zegenbened. Des namiddags kwam nog groter schare opnieuw bijeen, om te luisteren wat Ds. Meerburg tot haar te zeggen had. Hij sprak naar aanleiding van Deut. 8: 2 tot leeraar en gemeente, bepaalde den jubelaar bij het groote voorrecht hem ten deel gevallen, om daarna de gemeente te wijzen op het goede door haar genoten, niet alleen nu, maar al de jaren van haar bestaan. Tot blijdschap van Ds. Geuchies, was zijn zoon, Pred. te Munnekezijl, des morgens overgekomen.

Deze sprak zijne blijdschap uit, zijnen vader te kunnen gelukwenschen met dezen dag.

Op gevoelvolle wijze sprak hij tot den geliefden vader ook namens zijnen broeder en zijne zusters en eindigde met een woord van dank aan allen, die getoond hadden, belang te stellen in dezen dag. Na dankzegging en de gebruikelijke zegenbened. werd dit waarlijk plechtige feest gesloten, en ieder keerde blijmoedig huiswaarts.

Moge dit feest voor Leeraar en Gemeente nog tot uitgebreiden zegen worden tot in lengte van dagen!

Namens den kerkeraad,
R. BRUKERS, Scriba.

KLUNDERT—'s BOSCH, 21 Nov. '87. De Commissie voor de luwendige Zending in Noord-Brabant wandde zich tot den heer Binneema, die reeds tien jaren in België arbeide onder de Roomschen, om als Colporteur-bijbellezer werkzaam te zijn op haar Zendingsterrein. De overweging, dat de moeielijke arbeid in dit gewest het meest bevorderd kan worden, door met het Woord Gods in de hand de menschen te bezoeken, en alzoo het eerste gelegenheid gevonden wordt, om het Evangelie te mogen verkondigen in engeren en broederen kring, doet ons hopen, dat de heer Binneema Ostende met Tilburg verwijssele en hij in de gunst des Heeren, die hem met zegen deed arbeiden in België, tot ons mag komen, om in eigen vaderland den arbeid — mocht het zijn — met zeer rijken zegen voort te zetten.

Namens de Comm.,
JACOBS, Secret.

HAZERSWOUDE, 22 November. Het verblifd ons te mogen berichten, dat onze geachte leeraar Ds. J. W. van der Kouwe, voor de beroeping naar de gemeente te Bierum bedankt heeft.

Stelle de Heere hem nog vele jaren alhier ten zegen.

Namens den Kerkeraad der Christ. Gev. Gemeente,
JOH. FRANCKEN, Scriba.

AMSTERDAM, 22 Nov. 1887. Kerkeraad en gemeente te Amsterdam werden verblifd door de mededeeling van onzen leeraar Ds. A. Brouwer, dat hij voor de roeping der gemeente te Sliedrecht had bedankt.

Zegene de Heere hem en de zijnen en doe hem voor velen ten zegen zijn tot eer van Israëls Koning, het Hoofd der gemeente.

Namens den Kerkeraad,
D. SWAGERMAN JR., Scriba.

Ontvangen voor de Theol. School.

Van de Gem. te Katendrecht	f 21,53
» Rotterdam	» 83,50
» Gouda	» 13,73
» Rhooon	» 7,20
» Bolnes	» 9,17 ^s
» Schiedam	» 38,85
» Texel (Oostereind)	» 10,82 ^s
» Nw. Vennep	» 26,—
» Meeuwen	» 1,36
» Oosterland	» 6,95
» Veen	» 3,—
Nagift op de coll. van de Gem. te Arnhem	» 10,—
Van N. N. en vrouw te Haulerwijk	» 1,—

J. NEDERHOED,
Penningm.

Middelstum, 21 November 1887.

Ontvangen voor de Uitbreiding der Theol. School de volgende Jaarlijkse Bijdragen.

Classis Holten.
Classis collect. corresp. Ds. J. Slager te Nijverdal.

Vriezenveen.

E. Brammer	f 1,—
F. Brammer	» 1,—
J. Peereboom	» 1,—
B. Peereboom	» 1,—
Ds. M. Ouendag	» 2,—
G. Aman Jz.	» 3,—
A. Nijland	Almelo. 2,50
J. H. Brink	Euschedé. 1,—
G. Ohman	Wierden. 3,—
J. H. Gierveld	Rijssen. 1,50
D. J. Kraa	Deventer. 2,—
Mej. de Wed. J. v. Zwol	» 1,—
J. v. d. Bovenkamp	» 1,—
J. Jansen Hutteman	» 1,—
J. H. Jansen Hutteman	Nijverdal. 1,—
J. Krouhof	» 1,—
L. Hietland	» 1,—
M. Teesselink	» 1,—
H. Teesselink Jz.	» 2,—
A. Scheffer	» 1,50
Ds. J. Slager	Cl. Stadskanaal. 1,—

Class. Coll. Corresp. Ds. E. Baurma te Oostwelder-Mussel.
Wildervank. 10,—
(van 1884, '85-'86 en '87.)
Classis Haarlem.
Classis Collect. Corresp. Ds. G. W. H. Esselink te Broekoplangedijk.

Broekoplangedijk.

Chr. Ger. Gum.	f 15,90
Voorts de volgende gift in eens:	
Almelo Class. Holten.	
Mej. de Wed. Gombert	» 0,60

J. NEDERHOED,
Middelstum, 21 November 1887. Alg. Thes.

Kas Emer. Pred. en Pred. Wed. en Weezen

Classis Winschoten.	
Gem. te Winschoten 2e coll.	f 23,57 ^s
» Veendam 3e »	» 26,50
Classis Haarlem.	
» Haarlem kl. Heiligl. 3e coll.	» 18,21
» Broek op Langedijk 3e »	» 35,90
» Dirkschor e. n. 3e »	» 8,53
» Nieuw-Vennep 2e »	» 29,44
Classis Middelburg.	
» Middelburg Langendelfst.	» 52,66 ^s
» Kamperland	» 5,65
Classis Goes.	
» Nieuwuldp te coll.	» 18,53
» Heikenszand 2e »	» 6,50
Classis Gendereen.	
» Dussen 3e coll.	» 20,70
Classis Klundert.	
» Dinteloord 3e coll.	» 30,04
» Klundert 3e »	» 24,11

Gift van br. J. Oranje, opbrengst van 1000 traktaatjes 9,—
Gift van N. N. 0,50
Gift van Mevrouw D. te L. 10,—
Gift van Mevrouw A. te Z. 10,—
Van den Kerkeraad te Urk 10,—
Door eene zuster te Baarn verzameld 40,—
Bij Ds. Boss van A. L. 1,—

Verbetering.

Middelstum staat f 23,40^s moet zijn f 28,40^s. Haren staat f 14,76 moet zijn f 12,76.

De Heere maakt het wel en geeft ons ruimschoots stof om zijnen naam dankend te erkennen.

Laten de gaven zoo eenigen tijd vloeien! Vooral dringen wij er bij de kerkeraden sterk op aan, om geregeld te collecteeren.

Waar de 3e collecte nog niet gehouden is, laat s. v. p. daar zulk spoedig geschieden.

Met primo Febr. '88 zal de penningmeester D. V. de volle som voor het dan verschenen kwartaal kunnen uitbetalen, doch daarvoor is weer een gedeelte der coll. '88 van nood. Die le coll. kan dus ook niet te laat gehouden worden, of wij komen wederom in de moeite.

Broeders! doet uw best.

Het Bestuur,
J. J. KUIJER, Pres.
C. S. BOSS, Secr.
L. HOEKERS, Penn.

Weduwenfonds.

Bij L. Hoekers ontvange.

Gevonden in het kerkzakje te Axel	f 10,—
Bij Ds. J. van Andel een gift	» 5,—
Gemeente te Bergen op Zoom ekstra collecte	» 14,81
H. P. J. te Appingedam	» 6,—
Van N. N. uit Arnhem	» 25,—
Nieuwolda ekstra collecte	» 10,34 ^s
Gemeente Weesp te	» 5,—
Van W. Raman verzameld door eene zuster	» 40,—
Gift van de Gemeente te Bolsward	» 10,—
Van Meijuffrouw N. N. uit Bolsward	» 1,—
Van dito N. N. uit Bolsward	» 1,—
Van Famietje Bosch uit Euschedé	» 9,—
Van N. N. uit Euschedé	» 16,—
Gemeente te Vlissingen	» 5,—
De kinderen van D. Veenstra te Vlissingen	» 5,—
Een paar vrienden uit Vlissingen	» 1,25
In collecte gevonden te Rotterdam	» 60,—
Nog in de collecte te Rotterdam	» 2,50
Gemeente te Apeldoorn	» 10,—
H. v. S. te Stilleland	» 5,—
C. J. V. Postmerk Het Loo	» 5,—
D. van den Kooi te Hindeloopen	» 5,00
E. R. van der Wal te Haulerwijk	» 1,—
Door Ds. Gispin van v. d. B. te R.	» 25,—
Door Ds. Gispin van een lidmate	» 5,—
Van een broeder van Anna Jacoba Polder	» 10,—
Van den Heer O. L. de Boer te Heerenveen	» 40,—
W. Wiersinga te Apeldoorn	» 2,50
Ds. K. B. van Diemen te Bodegraven	» 15,85
Extra collecte gemeente te Journe	» 10,—
Extra collecte gemeente te Stedum	» 17,17
Gift van de Gemeente te Leens	» 10,—
Gift van J. Br. te Leens.	» 10,—

Ontvangen voor de Zending.

Door E. Westerop, van de Chr. Jongel. vereen.	
» Applein, te Zwolle	f 8,—
Van N. N. te Bierum	» 1,—
Door H. Breuker Jr., de coll. op het Jaarfeest der Jong. vereen. te Middwolda, Oldambt	» 5,26 ^s
Door Ds. Gispin te Amsterdam, van G. M. B.	» 2,50
Door Ds. Noordewier, de coll. op de Jaarvergadering der Jongel. Vereen. »Trifosa» te Meppe	» 3,80
Door Ds. Nederhoed te Middelstum, van N.N. en vrouw te Haulerwijk	» 1,—
B. J. C. G. de MOEN, Penningm.	
Doesborgh, 22 Nov. 1887.	

Zending onder Israël.

Door K. Blom, te Asperen: van K. B. en N. G. v. d. C. ieder 50 cent f 1,—
Door Ds. van der Spek, Molkwerum: van de Chr. Jongelingsv. » 1,—
Van N. N. te Bierum » 1,—
Is Israël een bemide om der vaderen wil, laat dit ons dan een prikkel zijn om steeds in liefde aan hem te gedenken; om ook ten zijnen oprechte goedgeoede niet te vertragen, wetende, dat wij, zoo wij in het zaaien niet verslappen, op 's Heeren tijd zullen maaien.

Voor bovenstaande gaven onzen hartelijken dank!

E. KROPPVELD,
Secr.—Pngmr

Inwendige Zending Noord-Brabant.

Ontfangen

Door Ds. Littoof van Middelburg, gevonden in zijn brievenbus, van N. N. f 1,—
Van de dames B. te K. » 1,—

Met hartelijken dank vermelden we deze gaven.

Wij hopen, dat de arbeid in Brabant spoedig weer met kracht voortgezet zal kunnen worden, waaraan zoo dringende behoefte is. De Commissie heeft zich gevond tot den heer Binneema, die reeds tien jaren in België werkzaam is onder de Roomschen en daar, met name te Ostende en onstrekten, veel zegen gnoot. Moge hij in de kracht des Heeren onze roeping kunnen aanvaarden!

Onze Zending in aller liefde en gebed aanbevelend,

Namens de Comm.,
J. S. VAN DER LINDEN,
's Bosch, 24 Nov. '87.

Het Prov. Chr. Ger. Weeshuis te Middelharnis.

Wij ontvingen van Ds. de G. te M. voor de weezen f 2,50 en van de gemeente te Bolnes, hare collecte groot f 3,74.

De Directeur v/h Weeshuis,
H. SCHOONHOFJONGEN Jacobzn.

Stichtelijke lectuur.

Verzamelde parelen.

Wie zijn wee wel noemt, heeft eene wanhopige ziekte.

Het werk onzer zaligheid is het eenige dat al onze opmerkzaamheid tot zich trekken moet: al het overige is bijzaak en valt weg met den dood.

Als de mensch niet voor God leeft, dan verdient hij niet te leven.

Velen zijn gewond: maar weinigen zijn om eene heelmester bekommerd.

De goddelooze heeft voor niets minder zorg dan voor zijne ziel. Hij spijsst zijne honden en kleedt zijn lichaam; maar zijne ziel is een bedelares, deze krijgt niets.

Een eenige slechte balk kan een geheel huis doen ineenstorten, en eene eenige zonde kan den goddelooze ten dood doen.

De diepste val van den mensch is zelfaanbidding.

Waar God niet is; is de duivel.

De eigenliefde verbergt ons het kwade, onder den schijn van het goede.

Voorwien is de volle borst dan voor het dorstende kind, en voor wien Gods genade dan voor de boetvaardigen? De goddeloozen willen haar niet, en de engelen behoeven haar niet.

Wie Gods barmhartigheid niet gebruikt, misbruikt haar.

Uw geloof is klein; maar de oogappel is ook klein, en nochtans ziet hij den hemel. Een zilveren penning draagt immers zoowel den stempel des konings als een gouden en ook het kleinste lovertje goud wordt niet door den goudsmid weggeworpen.

NOTTEN.

Beschouwingen.

AAN EEN VRIEND TE JERUZALEM.

Waarde Vriend,

Als gij dezen ontvangt zal de Conferentie van Kampen reeds lang weder tot de geschiedenis behooren.

Er is over deze Conferentie nog al gesproken in onze kringen. Sommigen zijn er grootelijks mede ingenomen en stellen zich voor, dat de vereeniging tusschen de Ned. Geref. (Dol.) en de Christ. Geref. Kerk spoedig eene ge-

beurtenis zal zijn. Anderen meenen dat de weg over Kampen de weg van mijl op zeven is, de zaak veel te doctrinair, te theoretisch wordt behandeld, en we nog wel een vijftig jaar geduld zullen moeten oefenen eer de praktische bezwaren uit den weg geruimd zijn.

Behalve deze uiteenlopende beschouwing is er nog een ander punt dat onder ons is besproken en door Ds. Beuker, in het Nov. nummer van de *Vrije Kerk*, publiek aan de orde is gesteld.

Dit punt is de vraag, of de Docenten der Theol. School bevoegd waren zulk eene Conferentie met de Deputaten van het Synodaal Convent te houden?

Ook zijn er die meenen dat, indien de H.H. Deputaten eene Conferentie wenschten, zij zich dan hadden behooren te wenden tot de Synod. Commissie, en dat zij, dit niet doende, geheel de Christelijke Gereformeerde Kerk miskend hebben.

Dit laatste gevoelen is echter naar mijn inzicht onjuist en ongegrond. Het berust op misverstand aangaande de bevoegdheid en den werkring der Synod. Comm. Gij weet dat Dr. Kuiper indertijd bedenkingen tegen het bestaan van die Commissie geopperd heeft. Ook die bedenking berustte op misverstand. De Synod. Comm. wordt, naar art. 49 D. K. gedeputeerd voor de Correspondentie met de Overheid, met de buitenlandse Kerken en om uit te voeren hetgeen de Synode haar opdraagt. Voor de inwendige aangelegenheden der Kerk is zij niet eens bevoegd enig advies te geven, en elke handeling die zij zou doen is krachteloos.

Het is dus volkomen zuiver, dat de H.H. Deputaten zich niet gewend hebben tot de Synod. Comm. Hadden zij het gedaan, zij zouden gewis eene beleefde weigering ontvangen hebben, op grond van de onbevoegdheid der Commissie.

Wel is waar heeft de Synod. Comm. indertijd eene Conferentie gehad met vertegenwoordigers van de Vrije Universiteit, maar dat was niet in den haak. Ik behoorde op dat oogenblik niet tot de Comm., en weet er dus het fijne niet van. Ook heeft die conferentie geen het minste resultaat gehad, en zoo is de gansche zaak in 't vergetboek geraakt.

In den grond is het met de Kamper Conferentie niet anders. Niemand zal een gegrond antwoord kunnen geven op de vraag: Waaraan de Docenten de bevoegdheid ontleenen om met de Deputaten van het Synodaal Convent te Confereeren over de vereeniging van de Christelijke Gereformeerde kerk met de Nederduitsch Gereformeerde Kerken, doleerende?

De eenige verdediging die ik, tot nog toe, heb hooren noemen is, dat de conferentie geen officieel karakter heeft.

Maar dat neemt niet weg dat er misverstand door ontstaan is, dat ongunstige gevolgen kan hebben.

Ware het eene samenspreking tusschen de heeren van Velzen c. s. en Kuiper c. s., er zou niets tegen gezegd kunnen worden. Het zou algemeen met dankbaarheid vernomen zijn, dat de voortreffelijksten van weerskanten over de gewichtige aangelegenheid van gedachten wisselden.

Maar de zaak staat geheel anders. Eenerzijds waren het niet de heeren Kuiper c. s. maar de Deputaten van het Synodaal Convent, die krachtens een hun gegeven mandaat handelen.

En anderzijds waren het niet de heeren van Velzen c. s., maar H.H. Docenten van de Theologische School. In die kwaliteit ontvingen zij de uitnodiging.

En in die kwaliteit hebben zij, bij schrijven van den Secretaris, geantwoord als college van Docenten.

Het College van Docenten heeft drie uit zijn midden afgevaardigd naar de Conferentie te Utrecht.

Het geheele College heeft met al de Deputaten van het Convent te Kampen over stellingen geconfereerd.

Wat er dus aan het officieele ontbreekt is nu en velen met mij onbegrijpelijk.

Wil men door: »niet officieel», in zachte bewoordingen, te kennen geven dat H.H. Docenten zonder bevoegdheid gehandeld hebben, dan verandert de zaak natuurlijk. Maar dan ware het toch te wenschen dat men dit minder parlementair, terwille van onze veelal eenvoudige kerkeraden, zeide.

In de *Roeper* van 17 Nov. II. bespreekt L. L. (ik behoeft u niet te zeggen wie L. L. is) ook deze zaak met voorbijgang van het kritiekste. Hetgeen L. L. zegt sterkte mij in mijn gevoelen wat betreft de Synod. Comm. Maar hierin verschil ik, tot mijn leedwezen, van L. L., dat naar mijn oordeel de Docenten, als zoodanig, even onbevoegd zijn, als de Synod. Comm. dit is.

Rechtstreeks praktische uitkomsten zal de Conferentie wel niet hebben. De stellingen zijn uitnemend voor een theologische debatering club, en de toelich-

ting handhaaft eenerzijds het standpunt en de handelwijze der doleerenden, die geen haar toegeven; en anderzijds de scheiding van '34. Dialektisch heeft men elkanders kracht leeren kennen. Maar zoolang de kerkelijke vergaderingen de zaak niet van de praktische zijde hebben besproken, komen wij niet verder.

Voor onze kerkeraden is het, in de eerste plaats, van belang te weten of wij den naam: doleerende moeten aannemen; of wij onze erkenning bij de Regering moeten opzeggen; of wij leden moeten worden van »de kerkelijke kas»; of onze bezittingen moeten overgaan aan de kerkelijke kas, of onze diakoniën, in administratieven zin, in de kerkelijke kas moeten wegsmelten om, in de sfeer van het staatsrecht geen zedelijke personen meer zijnde, nochtans bevoegdheid te hebben tot het aanvaarden van legaten, schenkingen, uitoefening van voogdschap, beheer van godshuizen enz. Hoe te handelen met twee kerkeraden op ééne plaats; of onze theologische kerkelijke school moet overgaan in de handen van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs, en meer zaken van rechtstreeksch, praktisch belang.

Nu is het zeer goed mogelijk dat deze en dergelijke bezwaren voor de geëerden zoo licht zijn als een veertje. Maar wij, simpele dominees, en onze eenvoudige kerkeraden zitten er mee. Vooral op deze punten hebben wij licht noodig.

Met het bespreken van theoriën, gemeene plaatsen, ontboezeningen over de eenheid der geloovigen en aanhaling van treffende Bijbelteksten komen we geen stap vooruit. Wij eerbiedigen dan ook het gevoelen der Docenten die oordeelden dat er niets tegeen was om met H.H. Deputaten, deze conferentie te houden. Maar de zaken, die te verrefenen zijn, zal men praktisch moeten aanvaarden. Laat men niet bang zijn 't kind bij zijn naam te noemen. Het kan dunkt mij best geschieden zonder boos op elkander te worden.

En mocht het dan blijken dat men nog niet rijp is, dat de bestaande toestanden vooral nog samensmelting verhinderen, welnu, dan zal men toch elkander kunnen waardeeren.

De tijd voor praktische voorstellen begint te naderen. Onze kerkeraden en meerdere vergaderingen moeten beginnen met de zaak van de praktische zijde te bezien. Zij zullen moeten letten op de punten, die ik noemde en op punten die daarna in verband staan.

De naam: doleerende.
De erkenning als kerkgenootschap in de sfeer van het staatsrecht.

De kerkelijke kas.
De diakonie.
De titel voor onze gemeentelijke eigendommen.

De Theol. School en hare verhouding tot de kerk.

De regeling van den kerkgenootschappelijke arbeid, in- en uitwendige zending enz.

En niet het minst zullen de plaatselijke aangelegenheden ter hand genomen moeten worden.

Er is is dus wel werk aan den winkel. Zij, die tegenwoordig in kerkelijke ambten gesteld zijn, behoeven waarlijk niet over werkloosheid te klagen. Geve de Heere moed en lust en krachten, en leidt Hij door zijn Geest, allen in de waarheid!

Van harte,
t. t.
GISPEN.

Buitenlandsche Kerken.

De Fransche Hervormde kerken hebben voor twee jaren den tweeden eeuwdag der Herroeping van het Edikt van Nantes door Lodewijk XIV herdacht — zoo schrijft de *glise Libre* — thans mog'n zij wel den 100sten jaardag van het Tolerantie-edikt vieren, door Lodewijk XVI geteekend den 18 November 1887; welke akte niettegenstaande vele leemten toch in de godsdienstigstaatkundige geschiedenis van Frankrijk een hoogst belangrijke gebeurtenis is. De zeventig artikelen van het Edikt van Lodewijk XVI kunnen in korte woorden aldus saamgetrokken worden. Overwegende, dat men door vogelvrij-verklaring de ketterij niet uit het Koninkrijk Frankrijk heeft kunnen verdrijven, en haar enige vrucht was de hypocrietische bekeering der eenen, de verbanning der anderen, en de koppigste volharding in het geloof door het grootste aantal — zoo bracht de aangelegenheid het mede, dat zij het bestaan van het kwaad erkenden, maar om verbreiding ervan tegen te gaan, het tevens omschreven. Overwegende een en ander: werd het burgerlijk bestaan toegekend aan hen die van de »Zooogermaede Gereformeerde Religie» zijn. Zij konden volgensdien een huwelijk aangaan voor de pastoors of de koninklijke ambtenaren; en de huwelijken die niet deze Roomsche inzettingen hebben gevraagd, zouden geregistreerd worden als die der Katholieken en dezelfde burgerlijke rechten hebben. De huwelijken die in de woestijn of »onder het kruis» gesloten waren, en totnutoe onwettig werden geacht, konden thans door eene wettelijke verklaring gewettigd worden. De kinderen die uit Protestantische ouders geboren waren, werden niet langer onwettig geacht en mochten op hun erfe-

lijke rechten aanspraak maken. De Protestanten konden de beroepen uitoefenen die hun vroeger verboden waren, en al is het dat hunne predikanten geenerlei uitwendig kenmerk hunner ambten mochten dragen, nochtans waren zij niet langer gebannen. — Kortom, den Fransche Protestanten werd het recht toegekend te bestaan. De openbare uitoefening van hunnen godsdiensleer echter nog verboden; alsmede bleven alle openbare ambten hun ontzegd, zoowel de magistratuur als onderwijs. Zij werden slechts geduld, doch hadden geenszins vrijheid. Toch werd door het Edikt van 1787 een groote schrede op de baan der vrijheid gedaan. Werd het recht der Hervorming nog niet in volle uitgebreidheid geëerbiedigd, het feit werd toch officieel erkend, en aanvaard. Het was de deugdelijke intrekking van eene misdadige politiek, de afsluiting van een beklagenswaardig verleden. Het was een besliste stap naar de legitimatie, welke de Nationale Vergadering uitsprak door het frontispies der Konstitutie de rechten van den mensch en den burger uit te spreken. Een eeuw lijdens, een eeuw van helhelte trouw, van geduld, en van de verende pogingen der verlichtste mannen was noodig geweest om te triumfeeren over het veroordeel van de eene partij, den tegenzin van anderen, en de aarzelingen der koningschap. — Verder wijst het blad op de eer die in dezen toekomst aan Rabaut Saint-Etienne door zijn boek *Vieux Cévenol*, door zijn betrekking met la Fayette, met Malherbes en andere mannen; alsmede aan den berder en leeraar onder het kruis Paul Rabat, en Antoine Court en alle martelaren die op de koninklijke galeien de trouw aan hun Koning Jezus moesten boeten. Het maant aan om toch niet te vergeten wat hunne vaders voor de vrijheid van geweten geleden hebben, en het pand te bewaren dat hun toebetrouwd was. Wellicht zegt de redactie hebben wij meer reden tot zelfvernedering dan tot blijdschap, voor zoover wij minder trouw, minder ijverig geweest zijn onder den vrede dan onze vaders onder de verdrukking, terwijl door zijn geesteloosheid het Protestantisme der XIX eeuw meer leden verloren heeft, dan in deze laatste eeuw gewonnen. Make de Heere ons de vrijheid meer waard. Beware Hij ons, na de kerk der woestijn gesticht te hebben op de ruïnen der tempels, voor de ruïne der kerken in de woestijnen der tempels.

C. M.

Geen verjaring des rechts.

Men leest in het *Wag. W.* van 1 Nov.:

»Prof. Brummelkamp, te Kampen, meent, dat het bij de beslissing door den rechter wien 't kerkegoed toekomt, alleen deze vraag gelden mag: »Is de organisatie van 1816 al of niet wettig?» Zeer juist. Maar dit spreekt immers vanzelf? Die vraag staat in dergelijke gevallen altijd voorop? Bijv. bij elke quaestie over den kerkelijken hoofdelijken omslag. De rechter zal echter dan niet alleen zijn oordeel er over moeten vellen, of Willem I tot de invoering van die organisatie gerechtigd was, maar ook, gesteld dat hij dit niet geweest is, of de Kerk door haar te aanvaarden en 70 jaar kracht van wet toe te kennen, *de rebus et factis*, niet aan die organisatie is gebonden, haar heeft gewettigd. Waarbij komt, dat zij zelve in 1852 zich, onafhankelijk van den Staat, een nieuwe organisatie heeft gegeven.

Onze afgescheidene en doleerende broeders beelden zich in, dat deze quaestie zoo heel eenvoudig is; dat een beslissing in den door hen gewenschten zin voor de hand ligt. Dat is echter louter inbeelding en wensch. Immers wanneer heden iemand voor den rechter komt en zegt: »die organisatie van 1816 is onwettig», dan kan er morgen een zich opdoen, die beweert: de regering heeft tijdens de Hervorming onrecht gepleegd, door aan haar aanhangers de kerkelijke en pastorale bezittingen te laten; ik eisch dus dat ze aan de tegenwoordige beheerders worden ontnomen.» Waar moet het heen, als men telkens bij den rechter met zulke quaesties aankomt, lang geschied en verzelegen!

Maar bovendien, wat zou het den eischers voor nut aanbrengen? Stel dat de rechter in hoogste instantie besliste, dat de Hervormden van bedoelde goederen afstand moeten doen, als onwettig door hen beheerd en gebruikt, — daaruit zou nog volstrekt niet volgen, dat die bezittingen nu den eischers zouden moeten worden in handen gesteld. Zij zouden dan nog dienen te bewijzen, dat zij tot dat bezit gerechtigd zijn. En dit bewijs is onmogelijk te geven. Immers behooren de goederen niet aan de Geref. Kerk in haar geheel, maar aan elke gemeente in 't bijzonder. Welnu, bewijs dan maar eens, waarde broeder Brummelkamp, dat gij en wie meer wettige erfgenen zijt van uw groot- of overgrootvader in de gemeente X. En zoo het u gelukte dit te kunnen doen, bewijst d'n voorts, dat gij en zij wie dit meer bewijzen kunnen, de eenigen zijn, die op dat bezit aanspraak hebben. Want voor dat gij dit hebt aangevoerd, mag de rechter u de goederen niet toekennen. Het is hiermee gelegen als met een erfenis uit lang vervlogen dagen, die daar nog altijd onverdeeld in handen der tijdelijke beheerders is. Nog nooit is 't iemand gelukt, al kan hij ook bewijzen, dat hij van den erfelater afstamt, eenig deel der erfenis machtig te worden. Dat zou hem eerst dan gelukken, wanneer hij kon aantoonen, dat buiten hem c. s. er geen andere erfgenen meer in leven zijn. Doch dit bewijs is onmogelijk te leveren, en daarom zijn al dergelijke processen op nul en geldverkwisting uitgeleopen.

Om tot de hoofdzaak terug te keeren: st-1 dat alles wat in en sedert 1816 geschied is, onwettig werd verklaard, dan zou de Staat wegens het ontbreken van al

de wettige erfgenen, de betrokken goederen zich toeëigenen of ze onder eigen beheer nemen. Derhalve, dan stonden wij Hervormden »naakt aan den dijk.» Maar, mijn beste vriend Brummelkamp, zoudt ge dat aan uw hart kunnen hebben? Onmogelijk!

Hoe liefelijk klinkt dat laatste. Met andere woorden heet het: »beati possidentes» (*zalig de bezitters*) laat dus het Herv. Kerkgenootschap nu maar in 't genot.

De nadruk valt echter niet op dit laatste, maar op het eerste waarin toegestemd is dat bij de beslissing over 't kerkegoed alleen de vraag mag gelden of de Organisatie van 1816 wettig is of niet. En daarop hebben wij nu uw zeer juist. Voor dat zeer juist, Br. Buijndijk, onzen warmen dank.

Al het andere is van later dagtekening en bewijst niets. Ook niet de vraag, wat latere Hervormden, Afgescheidenen of Doleerenden al zoo hebben gezegd.

't Gold hier ook niet de vraag naar eenig persoonlijk bezit, maar naar de goederen der kerk, zeer bepaald der plaatselijke Christelijke kerken. 't Geldt ook niet de vraag of A. of B. thans lid is van die kerk, maar of een vroegere of latere indringster zich die goederen thans mag laten geven door wien dan ook.

Toen wij den lammen Koning hadden gaf deze oppermachtig een der drie groote kerkgebouwen te Kampen aan de Roomschen. Let wel, hij ontmaat dat gebouw aan de Christelijke Gereformeerden en gaf het aan zijn geloofsgenooten 't de Roomschen. Met geen meer recht gaf Willem I later al het andere weg aan het door hem gestichte genootschap.

Meent iemand, dat in dien tijd die bezittingen beschouwd moesten worden als »onbeheerd goed»; geeft dat dan aan een koning recht en dat nog wel aan een koning die eerlijkheidshalve verklaart, dat hij geen soeverein, maar slechts konstitutioneel koning wil of mag wezen, recht om er over te beschikken?

Komt nu een Roomsche mij vragen: waar was uw kerk voor Luther en Kalvijn, dan beantwoord ik dat met de wedervraag:

Waar was de uwe met hare Maria's onbevleetheid of 's Pausen onfeilbaarheid? Als in een »embryo» lag toen de Westersche kerk d. i. in een chaos van verwarring, waar keizers en pausen malkander burtelings beoorloogden onder den naam van gezalfden des Heeren!

Toen nu oppermachtig bovendien keizers en pausen God weer zeide: »daar zij licht» werd dat vernomen en waren er allerwege menschen die 't tegenover den paus met den keizer hielden en omgekeerd.

Al dat geld en die pracht van gebouwen, dat onder den Christelijken naam verzameld was, viel in handen van, 't zij den naam dragende geestelijke of wereldlijke, *machthebbers*. Naar dat hunne genegenheid zich naar deze of gene zijde boog, gaven zij dat goed en die 't niet kregen konden zwijgen of vervolgd worden. Dienzelfden gang gaat het nu de laatste 50 jaren in ons vaderland weer. Als voor 3 eeuwen worden thans zij die vereenigd heeten van elkander gescheurd. Dat mijn vriend Buijndijk denkt, dat het mij niet van mijn hart zou kunnen de Hervormden naakt aan den dijk te zetten, is mij lang niet onaangenaam; maar dat hij en zijne geestesverwanten mij en de mijnen zulks doet en laat doen, staat daar al te schrill tegenover dan dat het mag worden verzwegen. Ja, voor 50 jaren heb ik het ondervonden en nu voor een paar jaar gevoeld bij het binnentreden in de pastory en tuinte te Leiderdorp. De gemeenschap des lijdens dreef mij om Ds. Vlugg te bezoeken en zoo ik immer heb gevoeld wat het is uit huis en hof te worden verdreven en om 's Heeren wil naakt aan den dijk gezet te worden, 't was op dat oogenblik. Ja, daar behoort wat toe, ervaring zegt ons; maar genade stelt er toe in staat. En: zoo ik immer gevoeld heb, wat het is »de berooving onzer goederen met blijdschap aan te nemen» het was toen ik door d'n broeder en zijn gade en kerkeradsleden, met wie hij juist samen was, op het inligst werd ontvangen. Zoover mij beknd is kenden wij malkander tot op dat oogenblik volstrekt niet, maar zoo ergens dan zeg ik: reeds zonder een woord te hebben gesproken, smolten de harten reeds te zamen in de smaakten wij de gemeenschap onzes Gods, daar wij ons voor Hem nederbogen. Liefelijk uur.

Lieve Buijndijk, hoe zou ik het u gunnen in dezen met ons te zijn. In zulke oogenblikken, en in zulke omstandigheden behoeft men niet te vragen of men 't met elkander al of niet eens is, want men gevoelt, dat men 't is.

Of ik nu een ander naakt aan den dijk zou willen zetten, dat is eigenlijk ook niet de vraag, waar 't op aankomt; maar of wij mogen handelen alsof het recht verjaart, het recht Gods, het gevoel waarvoor God in ons hart gelegd heeft.

De vraag, waar dan met dat goed heen en in de eerste plaats zelfs met die aan den dijk gejaagden, daar zou, o zoo gemakkelijk wel wat op te vinden zijn. Wat de laatste aangaat hun, hunne aanstaande Emeriti, Wed. en Wezen zou ik levenslang jaar uit jaar in willen laten uitbetalen of vergoeden wat zij thans genieten.

En wat die goederen aangaat: Allen, die uit dat middeneeuwsche »Embryo» voortgekomen zijn, Roomschen zoowel als Hervormden, Doopsgezinden zoowel als Remonstranten, ponds ponds wijze dat laten toezielen. Wel te verstaan niet aan hunne personen maar aan hunne gemeenschap of kerken.

In Drenthe bestaan hier en daar uit den Hervormingstijd goederen die bestempeld zijn met den naam van »ad pos usus»

1) Anderen b.v. Ned. Herv. waren er toen nog niet. A. B.

(tot godvruchtig gebruik) waarmede men ook alzo handelt.

Een halve eeuw lang denk en spreek ik in dien zin, zoodat niemand uit het bovenstaande moet opmaken, dat het mij er maar om te doen zou zijn om er ook wat van te krijgen.

Geen verjaring des rechts. Toen ik dat woord schreef boven 't geen ik voornam uit het *Wag. W.* van 1 Nov. over te nemen en waarmede dit ons woord aanvangt, had ik nog niet de rectorale rede van prof. Savornin Lohman dezan dag bij het overleggen van zijn rectoraat over: »De hoogste vrijheid» gelezen. Thans wel, en heb ik met dat keurig stuk gedaan hetgeen ik den engel tot Johannes hoor zeggen: eet dat boekken op. Dat Br. Buijndijk en al de onzen, die door den drang (?) der omstandigheden nu reeds 50 jaren, en thans met vernieuwde kracht, zich plaatsen aan de zijde van het o. recht, deze rede eens biddend konden lezen, wordt al schrijvende de innige wensch mijns herten. Buijndijk zeg ik, Bronsvelt, de *Banier-redacteur* e. a., o dat zij het konden.

Men kan niet all's opteekenen, omdat men dikwerf een en ander als in 't voorbijgaan ziet en dan weer voort moet. Maar zoo ging het mij onlangs met de *Banier* (of was 't de *Nieuwe Spreekleer*?) Ik had bij »Hoedemakers» heengaan van de Vrije Universiteit zoo los weg een woord daar heen geworpen, dat zeide: »goed ook, want die man behoort niet bij een Vrije School of Vrije Kerk» en wat had dat blad daaruit opgemaakt?

Rancune. Wat is Rancune? Kramers woordenboek zegt: diep ingekankerde haat, wraak etc.

In mijn woordenboek beteekende het niets anders dan: Op zulk een man kan men niet rekenen. Een platte uitdrukking gaf hem reeds lang den naam van een draaibord.

En zoo iemand nu eene onderricht ten dezen begeert, hij leze Hoedemakers jongste woord aan Savornin Lohman en Lohman antwoordt daarop en hij zal gereed zijn om te zeggen: Zooda Lohman de zaak daar aanroert, zal 't wel zijn, maar wat zou Hoedemakers naam dan anders kunnen zijn dan draaibord?

Nu Gode bevolen,
t. t.
A. BRUMMELKAMP.

De aangekondigde samenspreking van de Deputaten van het Synodaal Convent met enige broeders uit de Christelijke Gereformeerde Kerk heeft op 17 en 18 Nov. jl. te Kampen plaats gehad. De zittingen werden door den heer Doent S. van Velzen als Voorzitter geopend, terwijl als secretaris fungeerden de H.H. Dr. Bavinck en Dr. van den Bergh. Ook de heer Ds. Bavinck, predikant te Kampen, nam aan deze samenspreking deel. De zittingen zijn gedurende twee achtereenvolgende dagen, telkens driemaal gehouden, des morgens des middags en des avonds. Onder de gemeenschappelijke, door alle beleden overtuiging, dat inwoners in een zelfde stad of dorp, die eenzelfde taal spreken, één in belijdenis zijn en eenzelfde kerkenordening erkennen, van Godswege gehouden zijn, ook kerkelijk saam te leven, werd uitsluitend de wederzijdsche verhouding besproken. Besprekingen die tot geoogzame helderheid van inzicht in de wederzijdsche verhoudingen leidden, om nu reeds door de vijftien aanwezigen eene Commissie van zes personen te doen aanwijzen, die uitgenoodigd werden, het resultaat der besprekingen kortelijk op zulk eene wijze te formuleeren, dat deze formulering tevens dienst zou kunnen doen als agendum voor eene meer publieke vergadering, waartoe in den aanvang des volgende jaars het initiatief zal worden genomen. Overmits echter de deputaten hierop niet gelast zijn, kunnen ook zij hietoe niet anders dan als particuliere personen medewerken. In deze Commissie werden benoemd de H.H. Dr. Bavinck, Dr. v. d. Bergh, Dr. Kuiper, Doc. Noordzij, Dr. Rutgers en Doc. Van Velzen.

Namens de saamgekomenen.
DR. BAVINCK.
DR. v. d. BERGH,
Secretarissen.
Kampen, 19 November 1887.

De Oranjevaan zegt:

»Men zal zich nog goed herinneren hoe het *Wag. Weekblad*, *Uitenspiegel* enz. zich vroolijk maakten over den gereformeerden grondslag van de vereeniging tot chr. verzorging van krankzinnigen. »Een gekkenhuis op gereformeerden grondslag», zoo heette het spottender wijze, »wat kan daarvan komen!»

En niet alleen de Redacteur van het *Wag. Weekblad*, maar bijna alle Ethische heeren weigerden zich aan de vereeniging aan te sluiten. Alleen de heer van Oosterwijk Bryun, die niet tot de Gereformeerde Kerk behoort, bleef op zijn post en toonde het hoogste belang der zaak te begrijpen en te gevoelen. Geen gereformeerde grondslag, hoe krachtig hij zich ook daartegen had verklaard kon hem den plicht van ieder Christen uit het ook doen verliezen. De anderen begrepen dit anders. Geen gemeenschap met iets wat tot de Gereformeerde waarheid in betrekking stond! In een Genootschap te blijven, dat de Gereformeerden uitwerpt, dat gaat; maar lid te worden van eene vereeniging die op Gereformeerden grondslag staat, dat gaat voor die Christenen niet.

Verblijvend evenwel, dat die vereeniging, ook zonder den steun van de Anti-gereformeerden, bloeien kon, en dat zelfs het moderne orgaan van het Herv. kerkgenootschap deze week moest verklaren: »De Christen in ons is vol van oprechte bewondering voor een stichting, door de offervaardigheid der rechtzinnigen, vooral der Christelijke Gereformeerden in Nederland in 't leven geroepen, en voor de

geestdrift van de mannen, die een goed en groot doel zich stelden en aanvankelijk bereikten."

Het Wag. Weekblad stemt daarmee — o wonder! — van heeler hart in, en het voegt er zelfs bij:

»Eere aan wie eere toekomt!
»Het gesticht voor krankzinnigen te Ermelo, waar thans 't getal der verpleegden 80 bedraagt, en die op een wijze gehuisvest en verzorgd worden, waaraan het staatsoezicht reeds de voorkeur geeft, — verdient lof."

Inderdaad beschamend voor de Ethischen, die zich onttrokken; bemoeiend voor de Gereformeerden, die het in de kracht Gods alleen deden.

Donderdag 30 November

is bestemd voor de openlijke invoering der gewijzigde Grondwet. Er staat niet bij dat zij als een andere godin der rede, zooals in 't laatst der vorige eeuw zekere vrouwelijke gestalte te beurt viel, zal worden rondgevoerd.

O. Baron v. Wassenaer v. Catwijk is overleden. Door allen betrouwd en hooggeacht, zeide de Voorzitter der 2e Kamer. Keuchenius sprak een zeer waardeerd woord. De overleden was eerst 63 jaren oud.

Een zwaar verlies

aan menschen en waarde trof, de Ned. Scheepvaart in de ramp waardoor de Stoomboot Scholten aangevaren werd en zonk.

Het had 160 passagiers en 54 bemanning. 't Schijnt dat er slechts een 80 menschen passagiers en scheepsvolk bij zijn verdronken.

Ingezonden.

Een terugblik, een dankbetuiging, en — nog wat.

Aan de Kerkeraden der Chr. Geref. Gemeenten in Nederland. Eerwaarde Broeders,

Naar aanleiding van, en in aansluiting aan het schrijven der Commissie voor de Chr. Geref. Zending onder Israël in de Bazuin van 4 Nov. j.l., ook van mij nog een enkel woord.

Den 9en der vorige maand was het zes jaren geleden, dat ik in de gemeente te Middelburg, Parochie St. Pieterstraat, de eerste bidstond voor Israël hield. Na dien tijd trad ik voor dat doel 232 maal in 194 gemeenten onzer kerk op, terwijl ik ook een enkele maal buiten onze kerk bidstonden heb gehouden, en ook voor zoover mogelijk, vooral in het Noorden, de Israëlieten door mij aan huis werden bezocht. Hoe gaarne wees ik op vele bekeeringen als vrucht van dien zesjarigen arbeid. Doch helaas! dit kan ik niet. Wel had ik menigmaal met Israëlieten aangename en ernstige gesprekken, gelijk ook in mijnne verslagen, in de Bazuin medg. deeld, bleek; — wel hoorde menige Israëliet mij tranen in de oogen aan, als ik hem sprak over het noodzakelijke van het geloof in den Messias; — wel heb ik ook menigmaal eenige toenadering bespeurd bij sommigen die ik voor de tweede of derdemaal bezocht, doch daar bleef het bij.

Dikwijls heb ik, in moedelooheid neêrgezeten, mij zelve afgevraagd: »Was het wellicht ook beter, dat ik althans met dien arbeid opbleef?»

Ik had echter de vrijmoedigheid niet ontslag te vragen, vreedende daardoor uit den weg te loopen, waarin mij de Heere had geplaatst. Nu echter de Eerwaarde Commissie voor de Zending onder Israël eene andere methode voor dien arbeid zoekt, en dieneenvolgt tot mijn ontslag besloot, was mij dit eene vingervijzing, een ander arbeidsveld te aanvaarden. Een desbetreffend aanzoek, in den loop dezes jaars tot mij gericht, door eene Evangelisatie in Friesland, wees ik om gewetens bezwaren af; doch nu mij een anderen weg aangewezen werd, heb ik niet gearzeld, dien in te slaan. In de gemeente der Chr. Geref. kerk te Zegwaard, die mij in

haar midden wenschte, hoop ik, zoo de Heere wil, in deze maand mij te vestigen.

Vóór ik echter daar heen ga, moet mij ook nog een woord van dank van het hart. Een woord van dank, allereerst aan de Eerwaarde leden en oud-leden der bovengenoemde Commissie, voor de broederlijke toegegenheid, mij steeds betoond, en voor de waardeering, die ook in dat schrijven der vorige week blijkt. Indien ik daarop eene aanmerking maken zou, zou het deze zijn: Eerwaarde Broeders, niet te veel lof!

Maar ook een woord van dank aan al de gemeenten, die mij met de meeste bereidwilligheid hebben ontvangen; — aan al de broeders, die mij hunne gastvrijheid hebben betoond, en die in mijnen moeijlijken arbeid mij dikwijls hebben bemoeidigd of nuttige wenken hebben gegeven. En inzonderheid een woord van dank aan die gemeenten, waar ik meermalen voor Israël spreken mocht, en aan de broeders, die bij mijn bezoek aan de Joden mij vergezelden. Bovenal mijnen dank aan Hem, die mij voortdurend gezondheid, kracht en lust gaf tot dien arbeid, met de bede dat de Heere het zondige en verkeerde daarin genadig verzoene.

En eindelijk, — de gemeente van Christus vergeet Israël niet! verflaue niet de liefde tot Israël, en vermenigvuldige het gebed voor Israël!

Israël's God zegene al den arbeid die onder zijn oude volk werd verricht, en die nog daaronder zal verricht worden, opdat velen van Abrahams nakomelingen leeren buigen voor Jezus, en daarin ook de gemeente uit de Heidenen verblijd worde!

P. KOSTER.
Leeuwarden, 5 Nov. '87.

Zoo kan 't niet langer!

Dus luidt zeker het eenstemmig oordeel van al de gemeenten onzer kerk, nu haar de toestand, waarin de kas voor onze Emer.-pred., pred.-wed. en weezen verkeert, is bekend geworden.

Er mag dan ook wel worden verwacht, dat de kerkeraden op de eerstvolgende classicale vergaderingen dezen toestand ter sprake zullen brengen, opdat alzoos worden de kerkelijken weg maatregelen worden getroffen, waardoor aan den onhoudbaren toestand een einde wordt gemaakt.

Dat er a'doende maatregelen moeten genomen worden, zal ieder toestemmen.

Zoo kan 't niet langer!
Maar welke middelen tot verbetering van den toestand ook mogen worden voorgesteld en aangewend, het voornaamste middel zal wel altijd zijn en blijven: vermeerdering, liever nog verzwaring van de gemeentelijke kollekten.

Dat nu eerst de nalatige gemeenten maar eens beginnen met haar plicht te doen!

'k Reken mij gelukkig, te kunnen constateeren, dat onder mijn ressort (Noord-Holland) weinige van zulke gemeenten voorkomen. Bijna van alle ontving ik reeds de 1e en 2e coll. '87.

Ook is 't mij aangenaam te kunnen melden, dat het bedrag der collecten in N.-Holland niet is verminderd, maar toegenomen. Van de vergadering der Prov. Synode in 1885 tot die in 1886 bedroegen de collecten f 1812 05, en van die verg. in 1886 tot die in 1887 f 2043 01.

Met de bijzondere giften was het echter geheel anders. Die daalden van ongeveer f 500 (waaran alleen uit de gemeente te Amsterdam f 420) op f 5 50. Maar 'k wil hopen, dat de nood der kas nog menig-en bewegen zal een extra-gift af te zonderen en mij toe te zenden.

Onzer dankzegging ontving ik reeds van: Mevr. de Wed. D. te L. f 20.— Mevr. A. te Z. f 10.—

Worden deze gaven spoedig door meerdere gevolgd!

Er moet meer gedaan worden!

Er kan meer gedaan worden!

Zegge nu ieder, de daad bij het woord voegende:

Er zal meer gedaan worden!

Want zoo kan 't niet langer!
M. J. VAN DER HOOGT,
Lid der Kas voor N.-H.
Zaandam, 3 Nov. 1887.

BOEKAANKONDIGING.

Brief van en antwoord aan de Ned. Ger. Gem. (Doleerende) te Middelburg, met een woord uit het door Ds. Littooy gesprokene in het biduur.

Utgegeven ten voordeele van de kas voor Em. Pred., Weduwen en Weezen door den Kerkeraad der Chr. Gem. te Middelburg. Goes G. M. Klemkerk 1887.

Dezo uitgebreide titel geeft ons het antwoord op de vraag, waar al of niet het verschil over loopt. Wij twijfelen niet of dit blaadje, van zeker niet meer dan 10 cents (waarom staat er dat niet op?) zal zeer gezocht en algemeen gelezen worden. Het roert denk ik de puntjes goed aan. De puntjes — zegt gij, zijn er die dan werkelijk? Ja, lezer, mijns bedunkens gene enkele, dat behoort tot het noodzakelijke in necessaris maar slechts tot die van het tweede, d. i. tot het niet noodzakelijke.

In het niet noodzakelijke, kan ik wenschen, dat allen de zaken eveneens beschouwen als ik; maar ik mag in de zaken des Heeren niet daarvan noodzaak maken, en hoe meer vrijheid wij in al zulke dingen malkander laten, des te beter.

Om de zaken, te Middelburg aan de orde gesteld, liep het in de zeer aangename vergaderingen, die wij 11 week te Kampen genoten ook.

De Komm. v. d. Kas der Em. Pred. W. en W.

Terwijl ik het bovenstaande schrijf, bemerk ik dat onze wakkere Commissie reeds heeft bewerkstelligd hetgeen ik wenschte. Ik dacht n.l. dat het wenschelijk ware, dat juist bij de »kreet van gebrek» een verslag tot ons kwam van den staat van ontvangst en uitgaf over het jaar 1886. Welnu zij ligt daar reeds voor mij.

De ontvangsten bedroegen in dat jaar f 15544,71
De uitgaven f 18277,60

Zoodat het nadeelig slot toen reeds de som bedroeg van f 2762,88, terwijl dit het vorige jaar (1885) nog slechts f 314,80 bedragen had.

De inkomsten loopen thans goed, maar er zal nog vrij wat meêr inkomen moeten, indien het tekort, dat er thans bestaat niet slechts aangezuiverd zijn zal, maar ook de hande der commissie gesteund, zoodat zij blijmoedig zal kunnen voortgaan tot op de toekomstige regeling door de Synode.

De hoogste vrijheid. Rede, gehouden bij het overdragen van het Rectoraat der Vrije Universiteit, den 20sten October 1887, door Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman. Amsterdam J. A. Wormser 1887.

Na behoorlijke begroeting van zijn auditorium begon de spreker aldus:

»Toen ik de eer had mijne betrekking aan deze stichting te aanvaarden, heb ik een rede gehouden over het hoogste gezag. Thans wensch ik te spreken over de hoogste vrijheid, waaronder ik, daar ik mij natuurlijk op Staatkundig gebied beweeg, de conscientie — en godsdienstigheid versta. Welke vrijheid, vraagt de S., zou er op dat gebied hooger zijn dan deze? Zij raakt de diepste roerselen des gemoeds. Staat met geheel ons zijn in het nauwste verband.

Kan de spreker zich gerust beroepen op Guizot, A. Vinet en anderen die in denzelfden geest hebben gesproken, hij ontveinst het niet dat anderen er tegenover staan. Aan de eene zijde zegt hij staat de R. Kath. Kerk wier hoofd nog onlangs de sinds eeuwen verkondigde stelling herhaald heeft, dat het niet geoorloofd is de verschillende eerediensten rechtens gelijk te stellen, en aan de anderen ook mannen die met den Hoogl. Alard Pierson zeggen:

Denken moogt gij, wat en zooveel als gij wilt maar ontrent elke daad, elke praktische consequentie van uw denken, elke zonder

onderscheid, behoud ik, Staat, mij voor te beslissen of ik haar met het oog op mijn hoogste wet, Zelfbehoud, al dan niet vrij kan laten of die met Spinoza oordeelen, dat men dikwijls moet handelen in strijd met datgeen, wat men goed acht; dat men zelf zoo moet doen, wil men zich als rechtvaardig en vroom burger betoone, omdat de vraag wat recht is, enkel afhangt van de beslissing der Overheid; die derhalve godsdienst- en gewetensvrijheid aan de wil der Overheid ondergeschikt maken."

Welk een genot het mij moet geweest zijn dien voortreffelijken man 11 week bijgelegenheid onzer Conferentie met de Doleerende Brs. tevens te mogen logeeren, zullen onze geestverwanten uit het medegedeelde gemakkelijk opvatten.

Bij den wensch van A. Pierson kwam mij het woord voor dat een onzer eerste vooroordeelden te Groningen die aan Ds. de Cock die toen in de gevangenis zat, daarover schreef:

»Zij (de rechtters) hebben gezegd, dat wij brave menschen waren en dat wij er wel over mochten denken, maar niet spreken en zij hebben ons v.oordeeld voor f 8,00 boete."

In gezelschap van zulke rechtters nu bevindt zich A. Pierson, dan genoeg! Men leze de doorrochte rede en feliciteer bij vernieuwing de Vrije Universiteit, dat zij zich in zulk een man als med-arbeider mag verheugen.

Wij kunnen hier niet meer bijvoegen dat 't geen de S. zegt

»Om te resumeeeren:

»de ware belijdenis van den Heere Jezus Christus kan niet op de gemeentelijk aangevoerde gronden van staatsbedel of rechtvaardigheid de godsdienst- en gewetensvrijheid verdedigen, omdat die gronden daarvoor te zwak en te bedriegelijk zijn; hij behoort zich niet tegen de volledige erkenning van die vrijheid te verzetten, allerminst in de meening van daardoor zijnen Heer te dienen; hij kan zijn Heer niet beter openlijk en onbeschoemd dienen dan door zelf altijd, overal en op elk gebied, Hem te belijden door woord en daad;

hij heeft de gevolgen van die belijdenis, hoe pijnlijk die ook voor hem zijn mogen, te aanvaarden, omdat er niet geschreeven staat: in de wereld zult gij verdrukken, maar, in de wereld zult gij verdrukking hebben;

alzo handelende, verwerft hij voor zich en voor geheel zijn volk die mate van conscientie- en godsdienst-vrijheid, die met de grondslagen van een christelijken staat bestabaar is."

Voortreffelijk gesproken. Bekroone de Heere dit verder met Zijn zegen.

A. BRUMMLKAMP.

Militair Tehuis te 's Bosch.

Ontfangen Van N. N. te Bierum, aan postzegels f 1.—
»Worde deze gave, die we met dank vermelden, spoedig door meerdere gevolgd! Eenige meer uitvoerige mededeelingen aangaande ons Tehuis gaan deze week ter perse en zullen al de vrienden van ons Tehuis worden toegezonden.

Namens het Bestuur,
J. S. VAN DER LINDEN.

's Bosch, 22 Nov. '87.

Veldwijk.

In dank ontvingen: Van eenige vriendinnen te Axel f 7 50
K. 22 Nov. L. L.

Correspondentie.

Vragen betrekkelijk de kerkelijke tucht verwijzen wij naar de kerkeraden. Geen Blad mag zich als een opper-censor daar naast stellen.

ADVERTENTIEN.

Ondertrouwd:
A. GEUCHIES,
Pred.

EN
G. HAM.

MUNNEKEZIJL,
22 Nov. '87.

Algemeene kennisgeving.

Ondertrouwd:
MEINE ROOSEBOOM,
ber. Pred. te Aalden,
EN
BERENDINA JOHANNA
SCHOEMAKERS.

DEDEMSVAART, 24 Nov. 1887.
KAMPEN,

Voor de deelnemende belangstelling, betoond bij het overlijden van mijne dierbare Echtgenoot en bij de herdenking van mijne veertigjarige Evangeliebediening, wordt allen, zoo hier en elders, ook namens mijne kinderen, behuwd- en kleinkinderen, hartelijk dank betuigd.

H. B. GEUCHIES.
Pred.

BUNSCHOTEN,
22 Nov. '87.

Algemeene kennisgeving.

Heden overleed tot ons aller diepe droefheid onze innig geliefde Man en Vader

HENDRIKUS BRULLEMAN,
in den ouderdom van 62 jaar en 10 maanden.

Zijn laatste ure kwam onverwacht en zacht. Wij weenen, omdat een zoo dierbare band is verbroken, maar niet zonder hope, want zijn oetmoedig, teeder-godvruchtig leven, vrucht van de werking des H. Geestes, doet ons met vrijmoedigheid vertrouwen, dat ons verlies voor hem eeuwige winst is, en dat hij na een vruchtbaar, werkzaam en nuttig leven voor Gods koninkrijk en voor zijn gezin, nu zich baadt in het eeuwig licht, welks vertroosting hij hier door klein geloof doorgaans miste.

Trooste de Heere ons door Zijn H. Geest.
Weduwe A. BRULLEMAN, —
SCHIPPERS.

Mede namens kinderen en behuudkinderen.

BAARN,
8 November 1887.

Wegens den uitgebreiden kring van vrienden is dit de volstrekt enige en algemeene kennisgeving.

De gemeente van Baarn heeft een smartelijk verlies geleden door het overlijden van haren geliefden onwaardebaren ouderling.

HENDRIKUS BRULLEMAN.

Wij zijn bitterlijk bedroefd, maar mogen gelooven, dat hij door de plotselinge verwisseling wonderbaar verrast is geworden, en nu verlost is voor eeuwig. Wij kunnen niet uitspreken wat we in hem verliezen; dat weten allen, die den dierbaren overledene gekend hebben. De Heere geve ons te zwijgen en heilige het verlies aan ons aller hart.

Namens kerkeraad en gemeente,
A. H. GEZELLE MEERBURG.
BAARN,
8 November 1887.

Ver. voor Ger. Schoolonderwijs Adres: Ds. T. Bos te Bedum. (Filippus: Red. Ds. E. Kropveld, en Jachin.)

Een artikel uit het Reglement.

Het behoort lang niet tot de uitzonderingen, dat wanneer men lid van eene of andere vereeniging is geworden, en men het Reglement een- en andermaal heeft ingezien, men naderhand om dit papieren kind zich weinig of in het geheel niet meer bekommert. Men betaalt geregeld zijn contributie, ontvangt telken jare het verslag of wat verder te ontvangen is, laat echter overigens maar arbeiden en zorgen, zonder behoorlijke kennis te nemen van hetgeen door zulk eene vereeniging wordt verricht, of welke veranderingen in het Reglement worden gemaakt. woonde men geregeld de algemeene vergadering bij, dan zou ook de aandacht meer gevestigd blijven op het doel waarvoor men arbeid, op de vereeniging waartoe men behoort, doordien dit echter maar al te weinig geschiedt blijft men niet op de hoogte, wordt de liefde voor het goede doel niet aangevuurd, en heeft ons lidmaatschap lang niet de betekenis, die het noodig hebben moest.

Is dat met de leden van »Filippus» dan ook het geval? Dit zouden we niet gaarne zeggen. Integendeel: de blijken van liefde en belangstelling in Gereformeerde Traktaatverspreiding zijn te veel en te duidelijk, om zoo iets te durven beweren. Wanneer we toch letten op de hartelijke brieven die nu en dan inkomsten, en bewijzen geven van onverdeelde instemming met het streven onzer vereeniging; er op letten hoe vele aanvragen om traktaaten ter

gratisverspreiding er voortdurend worden gedaan, en hoe er voor en na liefdegaven voor dit doel worden afgezonden, dan moet blijdschap ons harte vervullen, en zien wij dat de goede hand onzes Gods kennelijk over ons uitgestrekt is.

Toch mogen wij op onze lauweren niet rusten; niet meenen, dat wij alreede de hoogte hebben bereikt. Aan liefde en ijver voor de goede zaak, voor de goede zaak ook die »Filippus» voorstaat, hebben wij niet zoo spoedig overvloed, en mogen wij elkander gerust opwekken om ook in dit werk des Heeren standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig te zijn; vooral mag een artikel uit het Reglement ons wel voortdurend worden herinnerd.

Welk artikel dat dan wel is; wellicht artikel 5, hetwelk bepaalt, dat de contributie vooruit moet worden betaald; en dat over de gelden die op 1 October van elk jaar nog niet zijn gestort, door den Penningmeester per postkwitantie wordt beslist? Volstrekt niet; dat innen der gelden gaat over het algemeen vrij goed. Maar het is een artikel van veel gewichtiger aard; een artikel niet van financiële, maar van zedelijke strekking, het is Art. 4, hetwelk aldus luidt:

»De leden verbinden zich om zelf naar vermogen en door alle goede middelen ook bij anderen, het groote doel te bevorderen, n.l.:

1o. DE VERTAARDIGING, door onderwerpen, wenken of copie voor blaadjes, enz. aan het Bestuur te doen toekomen inden men daartoe gelegenheid vindt;
2o. DE VERSPREIDING, door zelf zich van

de geschriften van »Filippus» te bedienen, tot verspreiding onder het volk, en door de kas van het genootschap met eene contributie te steunen.

Zou het niet goed zijn om op dit artikel nog eens bij vernieuwing de aandacht te vestigen, en tot betrachting van hetgeen daarin bepaald is met alle bescheidenheid, maar tevens met allen ernst aan te sporen.

Neen, iedereen, ook niet ieder lid van »Filippus», kan maar copie leveren — een goed traktaatje te schrijven is zoo heel makkelijk nog niet — en veel te lichtvaardig gordt menigen tot schrijven zich aan; maar zouden er toch niet velen zijn, die een of ander aangrijpend voorval hetwelk voor bekendmaking vatbaar is, in den vorm van een geschikt traktaatje konden mededeelen? Laat taal en stijl soms wat te wenschen over, dan wil leeraar of onderwijzer ongetwijfeld de behulpzame hand bieden, en zullen wij den voorraad traktaaten met een aanzienlijken schat kunnen verrijken, gelijk trouwens al menig bruikbaar traktaat ook uit het volk met blijdschap is aanvaard.

Maar Art. 4 wijst ook nog op een anderen weg, langs welken het doel van »Filippus» kan worden bevorderd; n.l. door zelf de geschriften van ons genootschap te verspreiden, en de kas met eene contributie te steunen.

Voor het eerste is schier immer gelegenheid, zoowel onder volwassenen als kinderen. Wij kunnen dat doen in de plaats onzer inwooning, en het kan geschieden als wij ons elders bevinden. Door buur, klant, knecht of meid is reeds menig traktaatje

dankbaar aanvaard, vooral wanneer men ons kent als menschen, die vriendelijk en eerlijk zijn, als menschen bij wie woord en daad in lieflijke overeenstemming zijn. En op reis treft men altijd menschen aan, die of onverschillig of met belangstelling een traktaatje zullen aannemen, al is het ook dat anderen vriendelijk of onvriendelijk bedanken, en het papiertje voor uwe oogen verschuuren. Dit is trouwens minder; laten wij maar verspreiden; de vrucht kunnen wij gerust aan God overlaten; een half of een kwart traktaatje kan ook nog wel dienst doen voor het koninkrijk Gods. Wat voorts het laatste gedeelte van ons Art. betreft, blijkt het dat men hetzelfde hoe langer hoe beter begint te verstaan: de kas van het genootschap wordt thans, meer dan vroeger, met eene contributie gesteund. Onze broeder Hooft heeft gedurig ontvangene liefdegaven te vermelden, hetwelk hem met geheel het Bestuur grootlijks verblijdt. Daardoor toch blijkt het, dat men de groote behoefte aan Gereformeerde geschriften hoe langer hoe meer begint te gevoelen, en men tevens voor »Filippus» het harte warm voelt kloppen.

Worde dat gevoel voortdurend maar opgewekt; dan zullen wij, getrouw aan het Reglement, de belangen van ons Traktaatgenootschap zooveel mogelijk bevorderen; wij zullen onze geboden voor hetzelfde opwaarts zenden tot den troon der genade, en wij zullen naar de belofte des Heeren, ook op dit werk der liefde, den zegen onzes Gods in ruime mate aanschouwen.

E. KROPVELD.

Alblasserdam.

Heden overleed onze geliefde
Echtgenoot, Vader en Behuwd-
vader

JAN VAN DER VEGTE,
in den ouderdom van 60 jaren
en 4 maanden, na een geluk-
kigen echt van 36 jaren.

Hoe hard valt ons deze schei-
ding. Wij treuren om het gemis
van onzen dierbaren, maar
onze droefheid wordt veel ge-
matigd, door de hoop, dat hij,
naar zijn getuigenis, als arm
zondaar met den rijken Chris-
tus de eeuwigheid te gemoet
ging.

De Heere trooste ons door
de kracht zijner genade.

Mede namens kinderen en be-
huwdkinderen,

WEDUWE J. v. D. VEGTE
GEB. D. ZONNEBERG.
LANGESLAG onder Heino,
19 November 1887.

Heden behaagde het den Vrij-
machtige na eene ongesteldheid
van vier dagen, van mijne zijde
weg te nemen, in den ouderdom
van twee en dertig jaren, mijne
geliefde Echtgenoot

NESKE DE HAAN,
mij nalatende een kind, dat pas
het eerste levenslicht zag. Hoe
smartelijk dit verlies voor mij
en mijn kind uit mijn eerste
huwelijk gesproten ook zij, toch
kunnen wij troost scheppen uit
de gedachte dat ze bij Jezus is,
wiens eigendom zij was.

De Heere, die geen reken-
schap geeft van zijne daden,
geve ons in zijn doen te be-
rusten en giete balsem in deze
diepgeslagene wonde.

Mede namens wederzijdsche
Familie,
L. PRINS.
NIEVEEN,
20 Nov.

Zaterdag den 19 November
is in den ouderdom van ruim
72 jaren, na een lichaams slo-
pende ziekte van 5 weken, onze
geliefde Vrouw en Moeder

MARIA LITINK
in den Heere ontslapen.

Was zij in hare laatste jaren
blind, en tobbed met haar
lichaam, nu is zij naar haar
verlangen verlost van alle zon-
debederf en ellende, om eeuwig
het volle hemelsche licht te aan-
schouwen.

Dit troost ons zoo zeer, bij
het smartelijk gemis, en wen-
schen Gode te zwijgen.

Hare diepbedroefde Man
en Kinderen,
H. J. MELJERINK.
H. MELJERINK.

ALMEN,
21 Nov. '87.

In den vroegen morgen van
jongstleden rustdag behaagde
het den Almachtige, ons Me-
delid

Gijs Huisman

van deze aarde op te roepen.
Van de oprichting onzer
Vereeniging af, heeft hij naar
zijn vermogen tot haren bloei
medegewerkt.

Wij leven in de hoop, dat
hij thans zijn Koning aan-
schouwt, van wien hij toonde,
hier een nederig dienaar te
willen zijn.

Namens de Chr. Jong-
Vereen. »OBADJA»
C. WESTERHOUT, Pres.
P. BROUWER, Secr.

GIJESDAM,
21 Nov. '87.

Voor slechts f 17 Gld.

zendt ondergeteekende overal franco
een volslagen

HEERENPAK
van zwart Camgaren of Buks-
king, zeer solied en netjes afgewerkt.
GEEN FABRIEKSWERK!

Men zende postwissel en maatpak
hetwelk mede franco wordt terug
gezonden. Niet goed, het geld
terug.

Beveelt zich tevens aan voor de le-
vering van alle soorten pakken, bene-
vens OVERJASSEN & DEMI-SAISONS.
Alles solied en lage prijzen.
Men vrage stalen.

A. Smit Jz.
Heerenkleermakerij en Kleedwinkel.
WOLVEGA, b/d. Waag.

Echtelieden, behorende tot de Chr.
Ger. Kerk, zijn bereid een

WEESMEISJE,

niet ouder dan 2 jaren, ter verple-
ging en opvoeding tot zich te nemen.

Inlichtingen zijn te bekomen bij Ds.
J. VONK te Maassluis.

prediker 11 vers 1.

Wie helpt een kruiper op de weg
naar Sijon aan

50 GULDEN

om nagoeie te doen om een stukkie
brood te verdienen voor een groot huis
gezien die in nood verkeerd
mijn adres is S. BROUWER,
Medemblik.

Wie leest dit?

De Chr. Jongel. Vereen. te Sexbie-
rum, wil gaarne aan hare bibliotheek
uitbreiding geven. Zij schafte reeds
voor enkele guldens aan, maar de kas
werd leeg en 't aantal boeken is nog
gering. Nu vraagt zij beleefd: Zouden
er ook H.H. predikanten zijn, die één
of meer boeken of boekjes be-
zitten, die voor hen weinig waarde
hebben en haar uitnemend te pas zouden
komen? Zouden er ook onder de leden
der gemeenten broeders of zusters zijn,
die haar met een doorgelezen boek kun-
nen verrassen?

Zoo ja, zouden zij die dan aan Ds.
PLET willen zenden? Zij zullen in
dank worden aanvaard.

Namens de Chr. Jongel. Ver.,
A. REITSMA, Praes.
SEXBIERUM, 16 Nov. '87.

Vereeniging tot Christ.
Verzorging van Krankz. enz.

Sedert de laatste opgave in dank
ontvangen:

aan Contributien: door Ds.
S. A. v. d. Hoorn te Tiel f 25,95;
door M. J. Chevallier te Ermelo van
P. J. Baron v. H. te H. f 25; door
Ds. G. H. v. Kasteel te Kollum f 7,50;
door Mr. W. H. J. Baron van Heem-
stra te Driebergen f 49,25; door Mr.
I. J. Brants v. d. Wildenborch te Vor-
den f 23,50; door Ds. J. F. Bulens te
Varsseveld f 3,—; door Ds. D. Rijn-
ders te Middelburg f 56,75; van F. J.
W. Baron v. A. v. P. te P. f 100;

aan Collecten: Christ. Geref.
Gem. te Delfzijl f 40,90; idem te Assen
f 38,21⁵; Ned. Herv. Gem. te Papen-
drecht f 9; Chr. Ger. Gem. te Andijk
f 29,29⁵; Ned. Herv. Gem. te Hattem
f 24,36; Christ. Ger. Gem. te Meppel
f 28,78; idem te Bunschoten f 37,50;
idem te Scharnegoutum f 38,91⁵;

aan giften: van Wed. V. te E
f 2,50; van A. in 't V. te E. 1000
turven; door M. J. Chevallier: van A.
in 't V. te E f 3,30; van M. te H.
f 3; van H. J. H. »Uw Koninkrijk
kome" f 5,—; van B. H. te O. A.
f 1,85; van Ds. Bajema te Zuidland,
uit de catechisatiebus f 5,—; te zamen
f 18,15; door Ds. Koster te Eemnes
van P. S. te E. f 5,—; door H. Seret
te Delft, bijdrage Vrouwenvereeniging
aldaar f 5,19; door J. G. v. d. Hooft
te Kampen van de V. te K. f 1,—;
door de Redactie van »de Hoop" van
drie dienstboden voor het orgel f 3,25;
van Mej. O. f 1,—; van V. te Z. eenig
keukengereedschap; door Chevallier te
Ermelo van S. S. te A. f 2,—; van
Wed. te B. te U. f 2,50; van de Utr.
Drukkerij f 10,50; van J. A. te Z.
f 0,65.

Totaal dezer opgave f 589,64⁵.

UTRECHT, 22 Nov. 1887.

A. Th. M. v. ASCH v. WIJCK,
2e Penningmeester.

Pomade Duptrain

Een aloud (geen nieuw) proefhoudend
middel tegen het uitvallen der
haren en sterke groei-bevor-
dering, in Potjes met Gebruiksaan-
wijzing voor f 1,75, en f 2,00 b/d. Stad
franco d/h. geheele Rijk, bij

W. H. VERHOEFF,
Mr. Barbier, Kampen.
S. V. P. duidelijk Adres 't Postwissel.

Boekverkoop

den 7 DEC. 1887 en volgende dagen door
en ten huize van den Boekh.

P. BEIER
te GRONINGEN,

van de belangrijke BIBLIOTHEKEN
van den WelEerw. Heer **F. J. HESSE**
en anderen, bevattende onder an-
deren **KLINKENBERG**, bijbelver-
klaring; **DE ENGELSCHEN GOD-
GELEERDEN** en **STARINGH**, bij-
belsch zakelijk woorden-
boek; volgens **Catalogus**, meer
dan 4500 Noss., á 25 Cent.

Januari a.s. verschijnt de een en
twintigste Jaargang van:

MARAN-ATHA

»de Heere komt!" onder redactie
van Ds. J. W. A. NOTTEN te Rotter-
dam, met medewerking van Ds. J. van
Andel, Ds. S. A. van den Hoorn, Ds.
J. G. Verhoeff, Prof. S. van Velzen,
Ds. J. H. Donner, Ds. N. A. de Gaay
Fortman, Ds. J. J. A. Ploos van Am-
stel, Ds. C. S. Adama van Scheltema,
Dr. Mr. W. van den Bergh, Mr. L. W.
C. Keuchenius, Jhr. Mr. A. F. de Sa-
vornin Lohman, Dr. L. de Geer, enz.

De namen van redacteur en mede-
werkers waarborgen, dat dit tijdschrift
(tevens orgaan der Belg. Chr. Zend.
kerk) bij zeer velen in den lande eene
goede, oude bekende, — steeds dege-
lijk en afwisselend van inhoud is.

MARAN-ATHA verschijnt ge-
regeld den 1en en 15en van iedere
maand. PRIJS per jaargang
slechts f 2.60 franco p. p. Proefnos.
staan gaarne ten dienste. Wie zich met
Januari abonneert, ontvangt de voor
dien tijd verschijnende Nos. gratis.
Men teekent in bij elken solied
Boekhandelaar en bij den Uitgever
firma H. J. GERRETSEN te 's Hage.

J. PROPER
Orgelmaker te Kampen,
vervaardigt nieuwe

KERKORGELS

in de nieuwste uitvoering en billijkste
prijzen; tevens voorhanden Ameri-
kaansche Orgels, Piano's enz.
Alle instrumenten worden franco
en onder 5-jarige garantie geleverd.

DE
INSTITUTIE VAN CALVIJN,
uitgave **ZALSMAN**,

wordt zoolang de voorraad strekt, ge-
leverd, gebonden in drie nette
halftinnen banden, voor f 6,50 door

H. ten Hoove,

Magnijn van oud- Theol. boeken te
Utrecht. Predikheerenstraat H 417.
P. S. Oude boekwerken worden tegen
hooge prijzen ingekocht.

FILIPPUS.
Christ. Scheurkalender 1888
Met de Brieven van
Th. v. d. GROE.

231 pag. druks. Prijs: f 1,—. Zonder de
Brieven f 0,75.

Deze Kalender en Brieven worden
door het Geref. Tractaatgenootschap
Filippus uitgegeven, geheel ten voordeele
der Tractaatverspreiding.

Voorts vestigt het Bestuur en de
Uitgever de aandacht van Onderwijzers
en Onderwijzeressen van Zondagscho-
len op de goedkoopste uitgave van de-
zen Kalender, waarvan de prijs is:
25 Ex. 35 Ct. de 50 s. 30 Ct. per Ex.

Op aanvragen worden Schilden, Kalen-
ders en Brieven gezonden door den
Uitgever

F. P. D'HUY, te Middelburg.

**Onderwijzers en Onderwij-
zeressen van Christelijke
Dag- en Zondagscholen.**

Zoo ge u boekjes tot uitdeeling met

KERSTFEEST

denkt aan te schaffen, neemt dan voor
al inzage van de nieuwe uitgaven van:
J. H. van Peurse
te UTRECHT.

**Ze zijn van de beste schrij-
vers, zien er keurig netjes
uit met hun fraai geïllustreerden om-
slag en fraai plaatje. Ze zijn bij ge-
tallen**

ZEER GOEDKOOP.

De Christelijke pers heeft als uit
éénen mond deze uitgaven zeer gun-
stig beoordeeld

Bij **ZALSMAN** te Kampen komt van
de pers:

Eenige korte vragen
VOOR DE
kleine kinderen

DOOR
JACOBUS BORSTIUS.
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET
OPSCRIFTEN ZIJN VOORZIEN

DOOR
O.C. DOORNBOS.

Deze uitgave, op goed papier met
duidelijke letter gedrukt, kost evenals
de uitgave herzien en verbeterd

DOOR
H. DE COCK,
niet meer dan 4 cent.

Een ex. ter kennismaking wordt op
verzoek van beide uitgaven terstond
franco toegezonden.

Voor Zondagsscholen

die schraal bij kas zijn.

Dezer dagen kocht ik aan het
restant van de volgende KINDER-
BOEKJES:

JOB MORLEIJ of DE BEKEERING
VAN EEN DRONKAARD.

**HET LEVEN VAN EEN HERBER-
GIER** en twee andere verhalen.

**HET VERTROUWEN VAN EEN
KIND** en negen andere verhalen.

DE GELOOFSARTIKELEN en acht
andere verhalen.

Deze vier boekjes zijn uitnemend
geschikt voor de **ZONDAGS-
SCHOLEN**, zoolow voor het a.s.
Kerstfeest als voor geregelde
uitdeelingen. Elk boekje bevat 16
pagina's postformaat en kostte bij uit-
gave 6 cent.

Ik bied ze nu aan, zoolang de voor-
raad strekt, naar verkiezing gesorteerd:
per 100 voor f 2.50.
> 500 > > 10.—
> 1000 > > 17.50.

Ter kennismaking kan men van elk
der vier boekjes een ex. bekomen tegen
toezending van twee blauwe postzegels.

Wie van dit zeer goedkoop aanbod
denkt te profiteren, drale niet totdat
de kleine voorraad is opgeruimd.

WINTERSWIJK. **H. BULENS.**

Vraagt:
GEILLUSTREERDE
GEREFORMEERDE
NIEUWAARSBRIEFKAARTEN.

Uitgave van
T. SLAGTER, KOLLUM.

Bij **ZALSMAN** te KAMPEN
komt van de pers:

Wat is Calvinisme?
Eene samenspraak

door
Rev. W. D. SMITH.

Uit het Engelsch door
W. G. STEVENS.

72 bladz. prijs 40 cents.

Bij **J. M. BREDÉE** te Rot-
terdam ziet het licht:

PAULUS
in de gewichtigste oogen-
blikken van zijn leven en
werkzaamheid

DOOR
Nicolaas Beets.

Prijs f 1.60, in prachtband f 1.90.

16 GEILLUSTR. TAFEREELLEN
**UIT HET LEVEN VAN
DEN HEERE JESUS.**

Per pakje 60 cent.

72 NIEUWE

Belooningkaartjes

voor de Zondagschool.

Prijs 10 cent, 50 Ex. f 4.50, 100 Ex. f 8.

Vroeger verscheen:

Ds. J. W. A. NOTTEN. De Christen en
zijn God.

Prijs f 1.50, gebonden f 1.80.

Ds. J. W. A. NOTTEN. Ontmaskerd en
ontworsteld.

Prijs f 1.50, gebonden f 1.80

Alom te bekomen.

VOOR HET KERSTFEEST.

Voor het a. s. Kerstfeest verschenen bij den Uitgever A. BERENDS ten
Harderwijk onderstaande

NIEUWE KERSTUITGAVEN

alleen in een keurigin 4 kleuren gedrukt omslag en allen met
gekleurde plaat:

P. J. KLOPPERS, DE JONGEN VAN DE TRAM.

J. C. LUITINGH, DE KLEINE LUCIFERSKOOPMAN.

P. J. KLOPPERS, LEER OM LEER.

J. P. v. d. MAAS Jr. VADER EN DOCHTER.

Bovenstaande 4 verhalen, alles in fraai geïll. omslag en net gekleurde plaat.
Per ex. f 0,12⁵, 25 ex. f 2,75, 50 ex. f 4,75, 100 ex. f 8,50.

R. & K. EMA. EEN BIDDEND ZEEMAN.

Met fraai geïll. omslag en gekleurde plaat. Prijs 15 cent, 25 ex. f 3,50, 50
ex. f 6,—, 100 ex. f 11,—.

R. & K. EMA. GOD REGEERT.

Met fraai geïll. omslag en gekleurde plaat. Prijs 20 cent, 25 ex. f 4,25, 50
ex. f 8,—, 100 ex. f 15,—.

De 2 laatstgenoemde verhalen in één geïll. omslag en met 2 gekleurde plaat-
jes, onder den titel van: **R. & K. EMA. »EEN BIDDEND ZEEMAN" en »GOD
REGEERT." Prijs 30 ct., 25 ex. f 6,25, 50 ex. f 11,—, 100 ex. f 20.**

Bovenstaande boekjes worden door alle boekhandelaren en door den uitgever
op aanvraag franco ter inzage gezonden.

Ook is een catalogus van vroeger uitgegeven boekjes op aanvraag gratis
te bekomen.

SNELPERSDRUK VAN G. PH. ZALSMAN TE KAMPEN.

MAR. BREEBAART,
firma SCHOLS & POS,
Damrak, No. 23, Amsterdam.
**SPECIALITEIT in
AMERIKAANSCH ORGELS,**
VOOR HUIS, SCHOOL, ZAAL EN KERK
Hoofd-Agent der Wereldberoemde
Smit en Worcester
Organ Cos.
Catalogi op aanvraag franco.

Is verschenen:

**Gereformeerde Zondag-
school-rooster voor 1888.**

NEGENDE JAARGANG.

(Nieuwe reeks. 1e Jaarg.)

Verkrijgbaar in Gereformeerde
bladen en in boekjes vorm.

Prijs: f 0,04, 100 ex. f 0,03.

De TOELICHTING bij dezen Zon-
dagsschoolrooster is ter perse. Prijs
f 0,40.

Een ex. van den Rooster en proeve
van bewerking der Toelichting zijn op
aanvraag gratis verkrijgbaar bij den
Uitgever

G. AMSING, te Leeuwarden.

Bij **G. F. CALLENBACH** te
Nijkerk verscheen nog voor het a. s.

KERSTFEEST

een nieuwe serie

GOEDKOOPE

ZONDAGSCHOOLBOEKJES

Deze goedkoopste Zondag-
schoolboekjes zijn herdrukt van
werkjes, die vroeger het best ver-
kocht werden. Ze zijn fraai geïllu-
streerd met omslagen en plaatjes in
kleurendruk en alzoo het meest ge-
schikt voor allen, die voor weinig
geld goede en toch fraai uitgevoer-
de boekjes verlangen.

De prijzen zijn **aanmerkelijk lager**
dan de voorgaande drukken, en wel:

Bij 100 Ex. voor de helft

van den prijs.

C. F. Schöttelndreter. Het
kind in de kribbe.

C. F. Schöttelndreter. De
Heer verlaat de zijnen niet.

Met geïll. omslag in kleurendruk.
10 cent — 25 Ex. f 2,—
50 Ex. f 3,25 — 100 Ex. f 5,—

A. J. Hoogenbirk. Zwarte
Keetje. 2e druk.

A. J. Hoogenbirk. De droeve
violspeler.

Betsy. Hoe een stuivertje rollen
kan.

Met geïll. omslag en plaatje in kleu-
rendruk.
15 cent — 25 Ex. f 3,—
50 Ex. f 5,— — 100 Ex. f 7,50

A. J. Hoogenbirk. De boer
van Woudhof.

Met geïll. omslag en plaatje in kleu-
rendruk.
25 cent — 25 Ex. f 5,—
50 Ex. f 8,— — 100 Ex. f 12,50

Al deze boekjes worden ook, bij
minstens 100 Ex., naar verkie-
zing gesorteerd geleverd, te-
gen de helft van den prijs per exem-
plaar. Op aanvraag worden te fran-
co ter inzage gezonden.

Alle Boekhandelaren nemen be-
stellingen aan.